

Birtes paradisøy

Tannlege Birte Nydal (57) har sin egen paradisøy utenfor Bergen, med fantastiske påfugler, kashmirgeiter, villsau og mye annet.

Jeg trives svært godt i jobben min som tannlege. Men etter 33 år og mye jobbing, er ikke helsen min så god lengre. Jeg arbeider redusert stilling som tannlege og kanaliserer resten av energien over til mitt småbruk på Straumsøy.

Birte Nydal bor i Bergen og driver tannlegepraksis i sentrum av vestlandets hovedstad, med vekt på estetisk tannpleie og hjelp til pasienter med odontofobi – i et rødt, verneverdig hus i Marken.

For å komme til sitt paradis, kjører hun en times tid fra Bergen sentrum i bil. Øya har ingen fastlandsforbindelse. Derfor må hun kjøre båt over den strie kjerringstraumen ved Lindås slusen for å komme til øya, en mildt sagt krevende tur i dårlig vær, spesielt om vinteren.

Minnene fra livet på øya er gode, helt siden hun var lita jente.

– Jeg elsker livet på Straumsøy, øya er et paradis, den har betydd utrolig mye for meg, sier hun.

BJELLEKLING • Birte Nydal tok over de gamle husene på øya allerede i 1987 – og det var i det hvite Nordhordalandshuset hennes farmor og ni søsken ble født. Faren til hennes farmor arbeidet som rallar, og var med og bygde Bergensbanen, han lagde også de fantastiske murene på øya.

Året 2007 ble et vendepunkt for Birte Nydal, ved en tilfeldighet.

Birte Nydal stortrives sammen med dyrene sine, her i geitefjøset på Straumsøy.

– Da jeg kom til Straumsøy en dag for å plukke solbær, hørte jeg en bjelle i hagen. Plutselig fikk jeg øye på en villsau. Den var fin, syntes Birte og reiste tilbake til Bergen igjen. Neste lørdag skulle hun plukke mer solbær. Og da hadde villsauene fått et lam. Du verden!

– Vi døpte sauene Oline, etter navnet på den første kvinnen som bodde på øya – min oldemor.

– Villsauene Oline har gitt meg mange fine lam opp gjennom årene.

Birte tenkte som så, at det hadde vært fint å få noen flere dyr som kunne rydde gress og kulturlandskapet på øya – ved å beite der. Året etter kjøpte hun fire villsaue og en vær. Dermed var hun i gang som småbruker. Da hun skaffet seg kashmirgeiter ble det enda finere på øya. Med dyr på fritt beite, blir det åpent landskap, og hun slipper å bruke gressklipper.

SADDAM • En dag kom Birte Nydal i kontakt med noen som hadde en forferdelig kranglete og bråkete påfuglhanne, der de bodde på fastlandet. Påfuglen var kjempesint og ertet barna i nabolaget, så ille var det at den fikk navnet «Saddam», etter diktatoren som styrte Irak.

– Jeg fikk spørsmål om å ta over fuglen Saddam og påfuglhunnen. Jeg sa ja, og tenkte at Saddam ville bli snill hvis den kunne få lov til å gå fritt på øya mi.

Da jeg løp over øya, og drev med intervalltrening, løp den etter meg hele tiden, den greide nesten å holde følge. Verre var det at Saddam rafset meg på lårene, det var forferdelig vondt. Jeg syntes Saddam var skummel, sier Birte Nydal.

Derfor tok hun livet av påfuglen og serverte den til middag til sine tannlegevenninner da de var på klubbturn hos

Her er Nordhordalandshuset og kårstua på småbruket til Birte Nydal.

henne for et par år siden. Fjærene ga hun bort til noen jaktkamerater som lagde fluer til fiske.

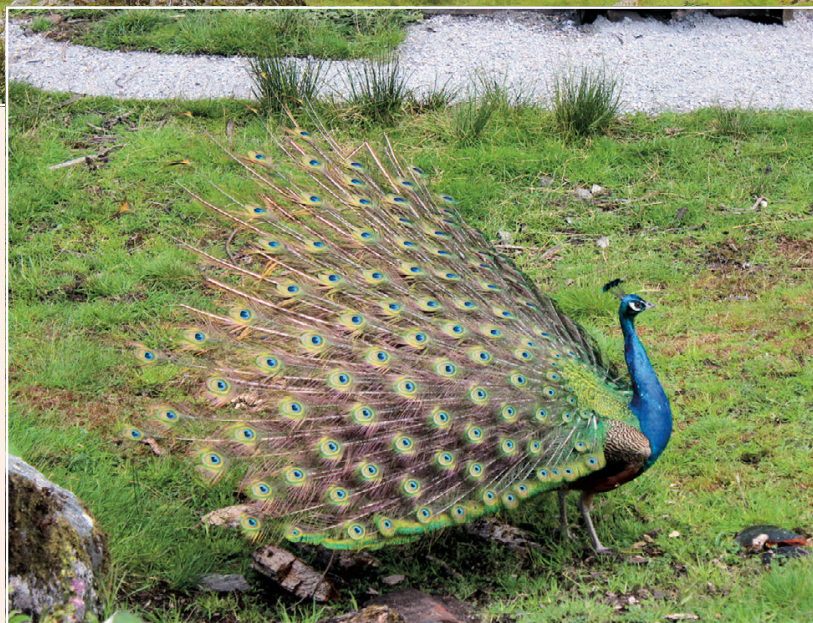
Senere skaffet hun en ny påfugl-hanne på Straumsøy. Den gir selvfølgelig lyd fra seg.

– Klokka 04.15 om morgenen begynner den å hyle, og slik er det fra mars til juli. Den skriker så høyt at det høres over til fastlandet.

Når hun våkner av det fryktelige vrælet til påfuglen grytidlig om morgenen, setter hun på seg øreklokkene med musikk. På den måten får hun sove igjen.

– Påfuglhannen er så vakker, med sine fargerike fjær, at jeg vil ikke kvitte meg med den, sier Birte Nydal.

«Enka» etter Saddam har gitt henne mange fine påfuglunger, slik at hun nå har til sammen syv påfugler på øya.

Fantastiske påfugler går fritt omkring på Straumsøy.

DYRENE OG SMÅBRUKET • Birte Nydal arvet den 120 mål store øya Straumsøy i Lindås kommune, et sted hvor hun har bygd opp sitt småbruk sammen med sin mann. Men det er for det meste hun som jobber på småbruket. En hobby. Perfekt. På småbruket har hun et Nordhordalandshus, et kår-

hus og et nytt geitefjøs. Strøm er innlagt. Foringsautomater har hun også. Til og med naustet er restaurert.

– Nå har vi ni vinterforede villsauer, ni ekstra vakre kashmirgeiter som ikke er melkegeiter, men ullgeiter. Ulla kommer om vinteren, jeg har ikke spunnet noe av den fantastisk fine ulla

Her er det mye god mat på fatene, alt sammen fra dyrene og fuglene til Birte Nydal på Straumsøy. Fra venstre og rundt bordet: Lammefilet, geitefilet og geitecarré på en stor hvit tallerken, flådd fasan og fasan med fjær klar til flåing, grønne fasanegg og geiteconfit. I midten ser vi små vaktelegg og geitepølse.

ennå, kanskje begynner jeg med det når jeg blir pensjonist?

– Vi har gjess, – to hunner og en hanne – gasse. Og åtte vaktler i bur, disse verper egg hver dag. Vi har også moskusender, to hunner og en gasse.

– 70 pekingender stod på tunet og skrek etter mat samtidig i fjor sommer. Et forferdelig leven. Vrælingen fra påfuglene var til sammenligning en fornøyelse.

De fleste pekingendene måtte bøte med livet, slik at hun nå kun har 12 pekingender.

Dyrelivet der ute på øya er – som ellers i naturen – brutalt enkelte ganger.

– Vi hadde 15 kaniner som hoppet rundt, et fornøylig syn. Men kaninflokken ble mindre og mindre, og plutselig en dag var alle kaninene borte. Kaninene mine ble spist opp av måren!

Jeger Birte Nydal satte ut felle. Dermed fanget hun måren.

TOPP MAT • Maten fra dyrene og fuglene på Straumsøy er topp. Ferskt. Smakfullt. Delikatesser. Her er noe som kan stå på menyen: Geitekarre,

påfuglgryte, vaktelegg og fasanegg,
geitefilet og geitepølse.

Hun fisker torsk og hyse, krabber står også på menyen enkelte dager. Men poteter og grønnsaker kan hun ikke dyrke, så lenge de ville dyrene går omkring og forsyner seg av alle slags vekster på øya.

KJENT MED DYRENE • – Når jeg kommer med båten, går i land og roper ho-ho-ho til villsauene mine, så løper de mot foringsstasjonen, fordi de skjønner at jeg kommer med mat til dem.

Villsauene til Birte er nærmest blitt tamme.

– Sauen som leder villsauflokken vil ikke ha mat, om jeg ikke gir den direkte fra min egen hånd, ler Birte.

Dum som en sau, heter det i et ordtak.

– Nei, sauene er ikke så dum som den ser ut som. En av villsauene mine kom opp på terrassen og breket. Jeg kunne ikke forstå hvorfor den gikk dit, for sauene pleide aldri å være på terrassen. Dette var midt i lamminga om våren.

Og sauene løp for seg selv. Rådløse. Så tok vi båten og kjørte langs øya, og

hørte forsiktig breking mellom noen steiner. Der lå et nyfødt lam som hadde satt seg fast mellom steinene. Dette var lammet til sauene som hadde vært på terrassen for å be oss om hjelp til å få det løs. Vi reddet lammet.

Påfuglhannen oppførte seg også litt merkelig.

– En dag i juli kom påfuglhannen på terrassen og la seg med hodet under vingen. Vi trodde den var angrepet av ørn. Og slik lå den i et par dager. Så kviknet den til. Det viste seg at dette gjentok seg på samme tid året etterpå. Påfuglen var ikke skadet, jeg tror det bare var en depresjon etter at den mistet fjærene.

– Nå har jeg lært at påfuglhannen «stilker» fjærene på halen hver juli måned og at det går til februar neste år før de vokser ut igjen.

JEGEREN • På en vegg i et av husene hennes henger en lang rekke hjortehoder.

– Jeg har skutt alle dyrene, sier Birte Nydal stolt. Hun er en ivrig jeger, og driver med jaktsportskyting, en interesse som kom ved at hun konkurrerte som skiskytter i mange år i sin ungdom.

Birte Nydal har en datter som er tannlege og en sønn som er lege. Hennes datter fikk en baby i 2014.

– Hvordan er fremtidsutsiktene som småbruker på Straumsøy?

– Drømmen min er at jeg som pensjonist kan være mye på Straumsøy. Der kan jeg ta imot barnebarna som kommer på besøk. Jeg kan lære dem å bli kjent med dyrene, plukke ferske egg, fiske og nyte livet i pakt med naturen, akkurat slik jeg gjør nå, sier tannlege og småbruker Birte Nydal.

Harald Vingeslgaard